

การศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการโครงการ
ที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ กรณีศึกษา
ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค
กรุงเทพมหานคร โครงการสวองคนิเวศ สภากาชาดไทย
จังหวัดสมุทรปราการ และโครงการ Wellness City
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา¹

**THE STUDY OF RESIDENTIAL PROJECTS FOR ELDERLY
PERSONS: THE CASE STUDIES OF BAN BANG KHAE SOCIAL
WELFARE DEVELOPMENT CENTER FOR OLDER PERSONS,
BANGKOK; SAVANGKANIVES, THE THAI RED CROSS SOCIETY,
SAMUT PRAKAN PROVINCE; AND WELLNESS CITY, PHRA
NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE**

ธัญพศ โต๊ะสุข²

Tanyaporn Tosasuk²

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย²

Faculty of Political Science Chulalongkorn University²

E-mail: Goitanyaporn@gmail.com

Received 13/02/2023 ➤ Revised 30/05/2023 ➤ Accepted 12/06/2023

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่องการศึกษาเรื่องโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โครงการสวองคนิเวศ สภากาชาดไทย จังหวัดสมุทรปราการและโครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คณะรัฐศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2565 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² อาคารสำราญราษฎร์บริรักษ์ ชั้น 2 เลขที่ 46 ถนนอังรีดูนังต์ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อนำเอา 3 พาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์มาใช้ในการอธิบายรูปแบบการบริหารจัดการโครงการที่พิกอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน และ 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบโครงการที่พิกอาศัยสำหรับผู้สูงอายุแต่ละรูปแบบมีการบริหารจัดการอย่างไร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผ่านการใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ การศึกษาจากเอกสารและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ทั้งนี้การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้บริหารโครงการที่พิกอาศัยสำหรับผู้สูงอายุของศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 คน โครงการสวางคนิเวศ สภากาชาดไทย จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 1 คน และโครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 1 คน จากการวิจัยพบว่ากรณีศึกษาศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร มีหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวเก่า (Old Public Management: OPM) เป็นหลักบริหารจัดการภาครัฐที่องค์กรนำมาใช้ โครงการสวางคนิเวศ สภากาชาดไทย จังหวัดสมุทรปราการ มีหลักการบริหารจัดการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) เป็นหลักบริหารจัดการภาครัฐที่องค์กรนำมาเป็นรากฐานในการบริหารจัดการโครงการ และโครงการ Wellness City จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา มีหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) เป็นหลักบริหารจัดการองค์กรนำมาใช้ อย่างไรก็ตามผู้เขียนมองว่าการบริหารจัดการต้องมีความผสมผสานกันของทั้ง 3 พาราไดม์ทางการบริหารจัดการภาครัฐที่ต้องนำมาบริหารจัดการทั้ง 3 พาราไดม์เพื่อให้เกิดความสมดุล โดยมีหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวเก่าเป็นพื้นฐานมีโครงสร้างองค์กรที่เข้มแข็งมีการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ยึดหลักความคุ้มค่าไม่ใช้ทรัพยากรสิ้นเปลือง มีตัวชี้วัดผลการทำงานของบุคคลเข้ามาเพื่อคัดกรองคนที่มีประสิทธิภาพในองค์กร และเป็นองค์กรที่มีความเป็นประชาธิปไตย ส่งเสริมให้เกิดการตัดสินใจผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชน มีมุมมองต่อประชาชนเป็นพลเมืองตื่นรู้ ซึ่งนับว่าเป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการและพัฒนาองค์กร เป็นองค์กรที่สามารถตรวจสอบได้ และมีคุณธรรมด้วยการใช้หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ เมื่อมีการบริหารจัดการองค์กรที่ดีต่อให้เป็นองค์กรไม่ว่าจากภาคส่วนใด ถ้าเป็นองค์กรที่มีหลักบริหารจัดการที่ดีก็สามารถเป็นพลังที่สร้างสรรค์และขับเคลื่อนสังคมก่อให้เกิดเป็นสังคมที่ดีสืบต่อไปได้

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, โครงการที่พิกอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ, หลักการบริหารจัดการภาครัฐ, 3 พาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์

ABSTRACT

This research aimed to (1) To apply the three paradigms of Public Administration to explain the different management styles of residential projects for elderly person, and (2) To study and compare how each type of residential projects for the elderly is managed. This is a qualitative research, of which the instruments included documentary research, literature review, and in-depth interviews with the key informants, i.e., one executive from Ban Bang Khae Social Welfare Development Center for Older Persons, Bangkok; one executive from Savangkanives, The Thai Red Cross Society, Samut Prakan Province; and one executive from Wellness City, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. According to the research, it was found that the case study of Ban Bang Khae Social Welfare Development Center for Older Persons, Bangkok, relied on old public management (OPM) as the key value. Savangkanives, The Thai Red Cross Society, Samut Prakan Province based on new public service (NPS) as the core value. And Wellness City, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, based on new public management (NPM) as the

fundamental value. However, the author viewed that all three management must combine three paradigms of public management for balance. OPM should be used as the foundation, with firm organizational structure and job completion as assigned. NPM should be used as a motivator for economic competitions, with the principles of value for money and no use of nonrenewable resources. Performance indicators should be used for screening competent persons in the organizations, which must hold to democracy and promote decision-making through people participation. They must also view people as active citizens. These are all the key mechanisms for organizational management and development. Accountability is also required, along with morality based on NPM. No matter which sector those organizations come from, as long as they rely on good management, they can be the creative power and can drive the society for better in the future.

Keywords: Elderly; Residential Project for Elderly Person; Principles of Public Management; 3 Paradigms of Public Administration

1. บทนำ

สถิติของผู้สูงอายุไทยจากกรมกิจการผู้สูงอายุ ณ พ.ศ. 2565 ระบุว่า มีจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทย จำนวน 12,519,926 คน จากประชากรทั้งประเทศ จำนวน 66,090,475 คน ประเทศไทยมีจำนวนสัดส่วนของผู้สูงอายุอยู่ที่ร้อยละ 19.21 (Department of Older Persons, 2022) ถือว่าไทยได้เข้าสู่ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่องค์การสหประชาชาติได้ทำการระบุไว้ว่าระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ การจัดทำนโยบายเพื่อรองรับประชากรกลุ่มนี้จึงมีความสำคัญ เพราะรัฐต้องทำความเข้าใจกลุ่มผู้สูงอายุให้มาก เพื่อให้การออกแบบระบบนโยบายสามารถช่วยเหลือกลุ่มผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริง สิ่งที่ต้องคำนึงถึงนอกจากปัญหาด้านสุขภาพและการเงิน คือ ปัญหาที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ (Department of Older Persons, 2014) การที่ประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทำให้สถานพยาบาลผู้สูงอายุ หรือ ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุมีการขยายตัวสูงขึ้น และถูกพัฒนาเป็นธุรกิจแนวใหม่เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจ การสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมกับสังคมเนื่องจากปัญหาของสังคมผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่สังคมตื่นตัวและหาทางรับมือให้ดีที่สุด ทางรัฐบาลของไทยได้มีนโยบายช่วยเหลือและ

ดูแลผู้สูงอายุ ปัจจุบันโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุมีหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันไปตามราคา การบริการโดยมีบุคลากรทางการแพทย์ ดูแล สะดวกสบาย ปลอดภัย ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ (The Secretariat of The House of Representatives, 2018)

ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่เป็นโครงการของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมว่ามีหลักการบริหารจัดการอย่างไร โดยใช้ 3 พาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ ได้แก่ หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวเก่า (Old Public Management: OPM) หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) และหลักการบริหารจัดการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) มาเป็นกรอบของการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร เป็นตัวแทนของโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุของภาครัฐ โครงการสวองคินเวศสภาคาชาดไทย จังหวัดสมุทรปราการ เป็นตัวแทนของโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุของภาคประชาสังคม ตามที่ สุดจิต นิमितกุล (Sudchit Nimitkul, 2002) ระบุว่า ประชาสังคมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่มีจิตสำนึกร่วมกันในการพัฒนาชุมชนหรือสังคมที่ตนอาศัยอยู่ด้วยความเต็มใจ ไม่หวังผลตอบแทน และการรวมตัวดังกล่าวจะส่งผลให้สังคมหรือชุมชนนั้นเข้มแข็ง

ซึ่งสภาวิชาชีพไทยมีฐานะเป็นองค์กรการกุศลของประเทศ และเป็นองค์กรการกุศลเพื่อมนุษยธรรม ถือกำเนิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2436 ดำเนินการอันเป็นสาธารณกุศลเพื่อมนุษยธรรมตามหลักกาชาดสากล และพึงได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานจากรัฐ (Thai Red Cross Society, 2007) และโครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นตัวแทนของโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุของภาคเอกชน ทั้งนี้ในการวิเคราะห์โครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่มีบริบทที่แตกต่างกันผ่าน 3 พาราดิแม์การบริหารจัดการทางรัฐประศาสนศาสตร์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ในประเด็นที่ทั้ง 3 โครงการสามารถนำมาร่วมวิเคราะห์ด้วยกันได้ สำหรับเกณฑ์การเลือกโครงการที่ทำการศึกษามีดังนี้ (1) เป็นโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ดำเนินการโดยภาคเอกชน และดำเนินการโดยภาคประชาสังคมที่เข้ามามีส่วนร่วมที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่จริงและดำเนินการมามากกว่า 10 ปี (2) รูปแบบของโครงการครอบคลุมทั้งประเภทบ้านเดี่ยว หมู่อาคาร และมีการบริการด้านสุขภาพ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีกิจกรรมที่หลากหลายสำหรับผู้สูงอายุ และ (3) ผู้สูงอายุ ประชากรเพศชายและหญิงที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ สัญชาติไทย ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปที่พักอาศัยอยู่ในโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุมามากกว่า 2 ปี โดยจะศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุที่ซื้อสิทธิเข้าพักอาศัย และสามารถช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดการจัดการที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ

การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมควรเริ่มตั้งแต่ที่บ้านเพราะถือว่าเป็นศูนย์รวมที่สำคัญของคนในครอบครัวทุกวัย ทั้งนี้การปรับปรุงบ้านไม่จำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนบ้านเนื่องจากพฤติกรรมการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุที่จะใช้พื้นที่เดิมซ้ำ ๆ ดังนั้นอาจปรับเปลี่ยนเฉพาะพื้นที่บริเวณดังกล่าวให้ง่ายและสะดวกสบายต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ ที่สำคัญควรปรับปรุงพื้นที่เสี่ยงหรือพื้นที่ที่มักจะทำให้เกิดอุบัติเหตุกับผู้อยู่อาศัย การปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุไม่เพียงจะแสดงถึงความเอาใจใส่ต่อผู้สูงอายุภายในบ้าน และจากการที่ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุการเตรียมพร้อมตั้งแต่ที่บ้านจนถึงชุมชนเพื่อให้ผู้สูงอายุอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมลดอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการใช้งานทำให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการใช้ชีวิต หรือประกอบกิจกรรมทั้งในและนอกบ้านได้อย่างปลอดภัยมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุข (Bureau of Environmental Health, 2015) โดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพได้เสนอแนวคิดหลักในการออกแบบสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ 4 ข้อ ดังนี้ (National Health Commission Office, n.d.)

1) มีความปลอดภัยทางกายภาพ ที่พักอาศัยต้องมีแสงสว่างที่เพียงพอบริเวณบันได

และทางเข้า มีราวจับในห้องน้ำ พื้นกระเบื้องไม่ลื่น อุปกรณ์เปิด-ปิดน้ำ และประตูที่ไม่ต้องออกแรงมาก มีสัญญาณฉุกเฉินจากหัวเตียงหรือห้องน้ำ สำหรับเรียกขอความช่วยเหลือ

2) สามารถเข้าถึงได้ง่าย การมีทางลาดสำหรับรถเข็น ความสูงของตู้ที่สูงอายุสามารถเก็บของได้สะดวก อยู่ใกล้กับแหล่งบริการต่าง ๆ ใกล้แหล่งชุมชนเดิม เพื่อให้ญาติมาดูแลได้สะดวก

3) สามารถสร้างแรงกระตุ้น โดยการเลือกใช้สีที่เหมาะสมมีความชัดเจนสว่างเพื่อให้การใช้ชีวิตกระตุ้นกระชวย ไม่ซึมเศร้า สร้างกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีการร่วมทำกิจกรรมสังสรรค์

4) ดูแลรักษาง่าย ควรออกแบบให้ดูแลรักษาง่ายเท่าที่จะเป็นไปได้ด้วยเหตุผลนี้บ้านทั่วไปควรจะเล็ก ถ้าเป็นบ้านหลังใหญ่ควรมีห้องที่ง่ายต่อการปิดเอาไว้เพื่อสะดวกสบายในการดูแล บ้านอาจจะมียานเลื่อนอะลูมิเนียมเพื่อป้องกันฝน และสนามหญ้าที่มีพุ่มไม้เตี้ย ๆ เพื่อลดงานสนาม

2.2 พาราไดม์การบริหารจัดการภาครัฐ

พิทยา บวรวัฒนา (Bidhya Bowornwathana, 2010) ได้อธิบายถึงความหมายของรัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) เป็นวิชาที่ว่าด้วยการบริหารงานภาครัฐหรือระบบราชการ รวมไปถึงการแก้ปัญหาเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของแต่ละกิจกรรมของรัฐเพื่อผลประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน และเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามนโยบายของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพโดย วิจัยฉบับนี้ได้นำแนวความคิด

ของพาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่สำคัญกล่าวคือพาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ศิริประกอบ ได้ทำการรวบรวมไว้ในหนังสือ 3 พาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิด ทฤษฎี และการนำไปปฏิบัติจริง มาทำการวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบของงานวิจัยฉบับนี้ โดยทางรัฐประศาสนศาสตร์ได้มี 3 พาราไดม์ทางการบริหารจัดการภาครัฐดังนี้

1) หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวเก่า (OPM) เป็นแนวคิดหลักการบริหารจัดการภาครัฐในยุคสมัยคลาสสิก (ค.ศ.1887-ปัจจุบัน) มีคุณลักษณะ ดังนี้ การบริหารจัดการภาครัฐโดยเป็นผู้จัดบริการสาธารณะเอง มีโครงสร้างลำดับชั้นบังคับบัญชา (Hierarchical Structure) ภาครัฐเป็นหน่วยงานที่มีความเป็นทางการสูง มีการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง (Centralization) มีกฎระเบียบที่เคร่งครัด การจ้างงานแบบตลอดชีพ (Lifetime Employment) และมีสวัสดิการที่ดี

2) หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) คือการบริหารจัดการภาครัฐโดยมีความรู้พื้นฐานในการบริหารจัดการภาครัฐด้วยการนำหลักเศรษฐศาสตร์มาใช้ รัฐมองประชาชนเป็นลูกค้า การใช้แรงจูงใจที่เป็นตัวเงิน (Financial Incentive) เชื่อมกับผลการปฏิบัติงาน มีความตั้งใจลดบทบาทของภาครัฐ มีการกระจายอำนาจ (Decentralization) มีการตัดสินใจที่รวดเร็ว มีการจ้างงานแบบสัญญาจ้าง และมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน

3) แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) (Prakorn Siriprakob, 2017, pp.71)

อธิบายถึงแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ได้รับการตีพิมพ์อย่างแพร่หลายในวารสาร PAR เมื่อ ค.ศ. 2000 ในเดือนพฤศจิกายนและเดือนธันวาคม ซึ่งแนวคิดดังกล่าวถูกคิดโดยนักวิชาการคู่สามีภรรยา Robert B. Denhardt และ Jane V. Denhardt โดยแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) โดยมีหลักบริหารจัดการที่ภาครัฐนำมาใช้คือการบริหารจัดการภาครัฐมุ่งเน้นการเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม มองประชาชนเป็นพลเรือน (Citizens)³ รัฐมีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่พลเมือง การตัดสินใจต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม ผู้บริหารมีหน้าที่เป็นคนกลางในการแก้ไขปัญหา และต้องเป็นรัฐบาลที่มีคุณธรรม และสามารถที่จะตรวจสอบได้

2.3 การแบ่งประเภทของผู้สูงอายุ

กรมกิจการผู้สูงอายุ (Department of Older Persons, 2020) ได้ทำการแบ่งผู้สูงอายุออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- 1) ผู้สูงอายุวัยต้น มีอายุระหว่าง 60 - 69 ปี
- 2) กลุ่มผู้สูงอายุวัยกลาง มีอายุระหว่าง 70 - 79 ปี และ
- 3) กลุ่มผู้สูงอายุวัยปลาย มีอายุ 80 ปีขึ้นไป

2.4 ประเภทที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

ศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อทุกคน (Center of Excellence in Universal Design, 2020) ได้ทำการแบ่งประเภทที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้ 1) อยู่บ้านเดิม ปรับบ้าน (In Home) 2) ชุมชนผู้สูงอายุอิสระไม่พึ่งพา

(Independent Living: IL) 3) ชุมชนผู้สูงอายุแบบพึ่งพา (Assisted Living: AL) 4) ที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ภาวะอัลไซเมอร์ และภาวะโรคพาร์กินสัน (Alzheimer's care) 5) ที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียง (Nursing Home) และ 6) ที่พักระยะสุดท้ายของผู้สูงอายุ (Hospice Care)

2.5 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ชมพูนุท ดันติถาวร (Chompunuth Tantithaworn, 2008) ได้ทำการศึกษาเรื่องสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเมืองสุภาพดี: กรณีศึกษา โครงการบางไทร ฮอสปิเอร์ส จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพพบว่า ผู้มีอายุ 50 - 59 ปี สนใจซื้อบ้านมากที่สุด 23 คน อายุ 60 - 69 ปี จำนวน 19 คน อายุ 70 - 79 ปี จำนวน 11 คน และอายุ 80 - 103 ปี จำนวน 4 คน และในจำนวนนี้แบ่งเป็นผู้สูงอายุหญิง 41 คนและผู้สูงอายุชาย 20 คน ทุกคนมีรายได้ปานกลาง - สูงมาก มีการศึกษาดี ตัดสินใจซื้อบ้านด้วยตนเอง สุขภาพดี ผู้สูงอายุจำนวน 51 คน มีภูมิลำเนาเดิมอยู่กรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และต่างจังหวัด 10 คน ทำเลที่เหมาะสมสำหรับโครงการบ้านผู้สูงอายุควรเป็นจังหวัดปริมณฑลที่มีความสงบเงียบ ผลการศึกษาสภาพการอยู่อาศัยพบว่า ผู้สูงอายุมักใช้เวลาทำกิจกรรมอยู่ภายในห้องรับแขก จุดเด่นทางกายภาพมี 7 ประการคือ ติดตั้งสัญญาณฉุกเฉิน 3 จุด ในห้องนอน ห้องรับแขกและห้องน้ำ ติดโทรศัพท์ภายในบ้าน ห้องน้ำกว้างเป็นพิเศษ พื้นบ้าน

³ พลเมือง หมายถึง ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในโครงการมีการชำระค่าใช้จ่ายค่าที่พักอาศัยให้กับโครงการที่พักอาศัยทั้ง 3 กรณีศึกษา

เปรียบเทียบกันหมดไม่มีกรณีประตุ ใช้ต้นไม้เป็นรั้วกันอาณาเขต มีผู้บริหารโครงการเป็นแพทย์ประจำโครงการตลอด 24 ชั่วโมง และมีสหคลินิกบางไทร ฮอสปิแฮร์สและคลับแฮร์สห่างจากบ้าน 200 เมตร ช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทุกคน ต้องการอาศัยอยู่ในโครงการ และเห็นว่าการบริหารงานแบบบริษัท จำกัดในรูปแบบ Hospihouse (Hospital+House) มีความเหมาะสม เหตุผลหลักที่ซื้อบ้านคือ คาดหวังที่จะรับบริการทางการแพทย์ในอนาคต และใช้อายุอาศัยถาวร ต้องการซื้อบ้านเป็นกรรมสิทธิ์ตลอดไป ไม่ชอบพึ่งพาผู้อื่น ทุกคนไม่เคยหกล้มระหว่างพักอาศัยตลอดงานวิจัยนี้สรุปได้ว่าโครงการประสบความสำเร็จในเชิงการตลาดบ้านพักอาศัย ที่มีความเข้าถึงบริการทางการแพทย์ในอนาคต ปัญหาในโครงการได้แก่ ปัญหาน้ำใช้ เนื่องจากยังใช้น้ำบาดาล การขาดแคลนพื้นที่สวนสาธารณะ ผู้สูงอายุมักจะเก็บตัวอยู่ในที่พักอาศัยของตนเอง ไม่ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกบ้านพัก ไม่ชอบออกกำลังกาย และไม่ค่อยใช้บริการในคลับแฮร์สและบริการทางการแพทย์ในสหคลินิกบางไทรฯ ข้อเสนอแนะได้แก่ ด้านสุขภาพ ควรจัดทำแผนระยะยาวในการส่งเสริมสุขภาพให้ผู้สูงอายุออกกำลังกายเพื่อผลสัมฤทธิ์ในแผนงานเมืองสุขภาพดี เพื่อให้ผู้สูงอายุออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารมากขึ้น และบ้านสำหรับผู้สูงอายุไม่จำเป็นจะต้องกันแบ่งสัดส่วนห้องนอน ห้องรับแขก ห้องครัว เพื่อง่ายต่อการใช้ประโยชน์ ด้านการพัฒนาสถานบริการผู้สูงอายุ ควรสนับสนุนให้เกิดการวิจัยเปรียบเทียบสถานบริการผู้สูงอายุในหลายรูปแบบ ทั้งระดับประเทศไทยและระดับ

ต่างประเทศ เพื่อจะได้ทราบความเคลื่อนไหวของกลุ่มประชากรผู้สูงอายุทั่วโลก และความต้องการสถานบริการผู้สูงอายุในรูปแบบต่าง ๆ อย่างรอบด้านมากขึ้น

สุจิตรา จิระวานิชย์กุล (Sujitra Jiravanichkul, 2013) ได้ศึกษาพฤติกรรมและสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในอาคารชุดที่ออกแบบสำหรับผู้สูงอายุ กรณีศึกษาสวนคนิเวศ จังหวัดสมุทรปราการ โดยศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 110 คน (ผู้สูงอายุทั้งเพศ 1 และเพศ 2) และทำการสัมภาษณ์เชิงลึก 25 คน กรณีศึกษาโดยใช้วิธีการสังเกต การสำรวจพื้นที่ใช้สอยภายในห้องพัก การสัมภาษณ์การใช้พื้นที่ส่วนกลางและความคิดเห็นด้านต่าง ๆ กรณีศึกษาบางส่วนที่ไม่ได้เข้าพักในโครงการจะใช้วิธีการส่งแบบสัมภาษณ์ล่วงหน้าแล้วโทรศัพท์เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นด้านต่าง ๆ แทน นอกจากนี้สัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้จัดการโครงการเกี่ยวกับการจัดการภายในโครงการ การจัดกิจกรรมและปัญหาที่ผู้สูงอายุร้องเรียน ข้อมูลด้านพฤติกรรมและสภาพการอยู่อาศัยนั้นสามารถเก็บรวบรวมได้จากผู้สูงอายุ 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มอยู่อย่างอิสระ แบบอยู่อาศัยประจำ มีการใช้พื้นที่ห้องพัก พื้นที่ส่วนกลางและพื้นที่ภายนอกอาคารที่มีความหลากหลาย ตามความชอบหรือความสามารถของร่างกาย (2) กลุ่มอยู่อย่างอิสระ แบบอยู่อาศัยไม่ประจำ พบว่าส่วนใหญ่จะใช้เวลาพักผ่อนภายในห้องพัก สิ่งอำนวยความสะดวกส่วนกลางที่ใช้มากคือ ร้านอาหาร รองลงมาคือห้องสมุด (3) กลุ่มอยู่

แบบพึ่งพาซึ่งอยู่อาศัยประจำ ส่วนใหญ่จะใช้เวลาอยู่ภายในห้องพัก ปัญหาที่พบในระดับห้องพัก คือ การระบายอากาศ ในระดับพื้นที่ส่วนกลาง คือ ที่จอดรถน้อยและอยู่ไกล พื้นที่ส่วนกลางอยู่ไกล ไม่มีระบบอินเทอร์เน็ตไร้สาย ไม่มีทางเลือกเรื่องร้านอาหาร ควรมีกิจกรรมสำหรับคนที่ไม่สูงอายุบ้าง การบริการของเจ้าหน้าที่เป็นระบบราชการ ล่าช้า เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ไม่มีใจบริการ สรุปผลศึกษาพบว่า กลุ่มอยู่แบบพึ่งพา มีความต้องการด้านกายภาพที่แตกต่างจากกลุ่มอยู่อย่างอิสระ คือ ต้องการระยะทางเดิน พื้นที่โล่งส่วนนอน ส่วนนั่งเล่น และห้องน้ำ สำหรับรถวีลแชร์ อุปกรณ์ช่วยเหลือหรือสำหรับผู้ดูแล โดยที่ผู้ดูแลมี 2 ประเภท คือ ผู้ดูแลส่วนตัวและผู้ดูแลส่วนกลาง จะมีรายละเอียดในการจัดพื้นที่ใช้สอยที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการออกแบบที่อยู่อาศัยระยะยาวที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุแบบอยู่อย่างอิสระ และแบบพึ่งพา จึงต้องมีความแตกต่างกัน ซึ่งรายละเอียดบางประการไม่สอดคล้องกับทฤษฎีการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ลักษณะการอยู่อาศัย (อยู่อย่างอิสระหรือแบบพึ่งพา) รูปแบบในการอยู่อาศัย (แบบอยู่ประจำหรืออยู่ไม่ประจำ) การมีผู้ดูแล เป็นต้น อย่างไรก็ตามที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุทั้ง 2 กลุ่มควรอยู่ในโครงการเดียวกันแต่แยกพื้นที่ (Zoning) เพื่อความสะดวกในการดูแลจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ และการรักษาความสัมพันธ์ของผู้อยู่อาศัย

จรรยาธิษั พันธ์ิยม (Janyarak Punyim, 2014) ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตและ

ความต้องการของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา จังหวัดนครปฐม จากการศึกษาพบว่า ในด้านสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ คือ ที่พักอาศัยที่มีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น มีความสะอาดและมีการรักษาความปลอดภัยอย่างดี มีสิ่งอำนวยความสะดวกจัดไว้ให้ใช้อย่างเพียงพอ มีสาธารณูปโภคเข้าถึง และสามารถเดินทางไปโรงพยาบาลได้สะดวก ทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ปรีพจน์ เพชรมีศรี (Peerapoj Phetmeesri, 2015) ได้ศึกษาเรื่องความหมายของคำว่า “บ้าน” ในบ้านพักคนชราบ้านบางแคกรณีศึกษา ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค ภายใต้กรอบแนวความคิดของปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการสร้างความหมายของศูนย์ฯ ทั้งหมดใน 3 ปัจจัย คือ (1) ความปลอดภัย (2) ความเป็นส่วนตัว (3) การมีปฏิสัมพันธ์ พบว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค สร้างขึ้นส่งผลต่อความรู้สึกของผู้สูงอายุโดยทั้ง 3 ประเด็นมีความเชื่อมโยงและส่งผลต่อกัน เช่น หอพักที่มีความเป็นส่วนตัวมากและปลอดภัยเมื่ออยู่ในระดับของศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค แต่อาจจะไม่ปลอดภัยในระดับพื้นที่ส่วนนอนเพราะผู้สูงอายุอาศัยอยู่เพียงลำพังอยู่ห่างจากสายตาคนอื่น หรือผู้สูงอายุที่นอนอยู่อาคารนอนรวมอาจจะมีความเป็นส่วนตัวที่น้อยแต่มีความรู้สึกปลอดภัยจิตใจ เพราะมีเพื่อนร่วมห้องช่วยดูแลตนเวลาเจ็บป่วย และมีปฏิสัมพันธ์ที่มากกว่าหอพักหรือบ้าน

บังกะโล หรือการพยายามใช้กิจกรรมที่สะท้อนถึงความเป็นบ้านในครอบครัวแต่ไม่สามารถใช้ได้กับบ้านพักคนชรา เช่น การรับประทานอาหารร่วมกันก็อาจจะไม่ใช่วิธีที่เหมาะสมเพราะทำให้เกิดการทะเลาะกันมากกว่าที่จะกระตุ้นให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี จะเห็นว่าความแตกต่างกันของปัจจัยในแต่ละพื้นที่ใช้สอยส่งผลต่อความรู้สึกของความหมายของคำว่า “บ้าน” ของผู้สูงอายุที่ต่างกัน ส่วนวิธีการที่ผู้สูงอายุสร้างความสัมพันธ์กับบ้านของตนเองนั้นมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละบุคคล ต้องอาศัยความเข้าใจและความยืดหยุ่นของกฎเกณฑ์บ้างในบางครั้ง เพื่อผู้สูงอายุสามารถควบคุมและเลือกกิจกรรมหรือการใช้ชีวิตของตนเองภายในอาณาเขตของศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค ซึ่งมีความสำคัญคล้ายกับการสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมแต่เป็นการสร้างพื้นที่ที่เหมาะสมของตนเองเพื่อตอบสนองความต้องการของตน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การออกแบบอาจจะต้องให้ความสนใจกับความรู้สึกของผู้สูงอายุและการสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพไปด้วย

เบญจภรณ์ ธโนศวรรย์ (Benjaporn Thanosawan, 2017) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยกับสุขภาวะของผู้สูงอายุ: อิทธิพลส่งผ่านของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนและการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้เพื่อสำรวจผลกระทบของสภาพแวดล้อม

ทางสังคมของที่อยู่อาศัยต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุ ผู้ร่วมการวิจัยเป็นผู้สูงอายุจำนวน 400 คน ประกอบด้วยผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัว 200 คน และผู้สูงอายุที่อาศัยในโครงการที่พักผู้สูงอายุ เช่น สววงคนเฒ่า 200 คน กลุ่มตัวอย่างถูกประเมินเรื่องสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่พักอาศัย การเห็นคุณค่าของตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ และสุขภาวะส่วนบุคคล ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้างพบว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่พักอาศัยมีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุ และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนและการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ เมื่อวิเคราะห์แต่ละกลุ่มเพิ่มเติมพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนมีอิทธิพลส่งผ่านแบบสมบูรณ์ต่อความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่พักอาศัยและสุขภาวะของผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัว ในขณะที่การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนและการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์มีอิทธิพลส่งผ่านบางส่วนต่อความสัมพันธ์นี้ในกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยในโครงการที่พักผู้สูงอายุ สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่พักอาศัยมีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยในโครงการที่พักผู้สูงอายุเท่านั้น แม้ว่าคะแนนสุขภาวะของกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยในโครงการที่พักผู้สูงอายุจะสูงกว่าอีกกลุ่ม แต่ความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ธนพร ทองขาว (Tanaporn Tongkhaow, 2019) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุ กรณีศึกษา: โครงการสวางคนิเวศ สภากาชาดไทย และศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุทั้งในด้านการบริหารจัดการองค์การ การบริหารจัดการที่อยู่อาศัย ตลอดจนแนวทางการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐหลักที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ประจำอาคารสวางคนิเวศ สภากาชาดไทย จำนวน 3 ท่าน และผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค จำนวน 4 ท่าน ผลการศึกษาพบว่า จากเกณฑ์ที่ใช้ในการเปรียบเทียบลักษณะการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุทั้งสองแห่งนั้น มีความคล้ายคลึงกันในด้านวิสัยทัศน์ ค่านิยมการจัดโครงสร้างองค์การ การวางแผนและการดำเนินงาน และการบริหารทรัพยากรทางกายภาพ ในขณะที่ทั้งสองแห่งมีความแตกต่างกันในเรื่อง หน่วยงานที่สังกัด การสนับสนุนงบประมาณ การบริหารทรัพยากรบุคคล อัตราค่าบริการ และกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ ในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐนั้น มีเพียงศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแคที่ได้รับการส่งเสริมทั้งในมิติด้านการเงิน การอบรมพัฒนาบุคลากร

องค์ความรู้ และนวัตกรรมผู้สูงอายุ สำหรับการจัดที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุโดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องนั้น มีลักษณะให้ผู้สูงอายุได้อยู่อาศัยในที่เดิมภายใต้การดูแลของครอบครัว และมีการสร้าง Senior Complex ที่มีบริการครบวงจรเพื่อรองรับผู้สูงอายุที่ต้องการใช้ชีวิตในชุมชน อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันภาครัฐยังไม่มีแนวทางส่งเสริมการจัดบริการที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุของภาคเอกชนหรือองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร

หอมหวล บัวระภา (Homhuan Buarabha, 2021) ได้ทำการศึกษาเรื่องความต้องการของผู้สูงอายุและความพร้อมของสถาบันที่ให้บริการผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุต้องการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ในระดับมากที่สุดร้อยละ 92 ต้องการอาหารที่ถูกสุขลักษณะตามวัยในระดับมากที่สุดร้อยละ 88 ต้องการที่อยู่อาศัยที่ดีในระดับมากที่สุดร้อยละ 86 ต้องการการพักผ่อนและการตรวจสุขภาพอย่างรวดเร็วในระดับมากที่สุดร้อยละ 80 ต้องการการรักษาพยาบาลแบบให้เปล่าจากรัฐในระดับมากที่สุดร้อยละ 76 ต้องการมีผู้ช่วยเหลือยามเจ็บป่วย ต้องการการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันอุบัติเหตุมากที่สุดร้อยละ 74 ต้องการการประกันรายได้และประกันความชราภาพในระดับมากที่สุดร้อยละ 70 ต้องการขวัญกำลังใจในระดับมากที่สุดร้อยละ 64 ต้องการการสนับสนุนจากครอบครัวและสังคมทางด้านการเป็นอยู่รายได้ บริการจากรัฐในระดับมากที่สุดร้อยละ 62 และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกสถาบันที่ให้บริการผู้สูงอายุพบว่า มีการเตรียม

ความพร้อม ดังนี้ (1) การเตรียมความพร้อมของสุขภาพร่างกาย (2) การเตรียมเรื่องการเงินและทรัพย์สิน (3) การเตรียมเรื่องบ้านและที่อยู่ (4) การเตรียมเรื่องงาน (5) การเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจ (6) การเตรียมความพร้อมด้านสังคม (7) การเตรียมความพร้อมด้านนโยบาย

ธนารักษ์ ภาณุมาศ (Tanapon Panumat, 2021) ได้ทำการศึกษาแนวคิดการจัดการรูปแบบสิทธิการพักอาศัยในโครงการที่พักอาศัยผู้สูงอายุในประเทศไทย (กรณีศึกษากลุ่ม Young Happy) โดยสถานการณ์ของผู้สูงอายุในประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงวัยอย่างสมบูรณ์ใน พ.ศ. 2565 ดังนั้นการเตรียมความพร้อมในการรองรับสังคมของผู้สูงอายุ จึงจำเป็นต้องร่วมมือกันในทุก ๆ ภาคส่วนไม่ว่าจะเป็น ด้านเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ สังคมและแนวทางแก้ไขปรับเปลี่ยนรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ รัฐบาลจึงได้ออกมาตรการรองรับสังคมผู้สูงอายุ ในด้านต่าง ๆ รวมถึงการสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Senior Complex) ทำให้มีการพัฒนาโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน โดยโครงการอสังหาริมทรัพย์เพื่อผู้สูงอายุจะมีรูปแบบในการซื้อการเช่าและเข้าพักอาศัยแตกต่างกันออกไปไม่ว่าจะเป็นแบบขายขาด การเช่าระยะยาว 30 ปี การเช่าอยู่แบบรายเดือนและดูแลผู้สูงวัยแบบรายวัน จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นนี้ผู้วิจัยจึงสนใจในเรื่องสิทธิการเข้าพักอาศัยในรูปแบบที่แตกต่างกัน จึงกลายมาเป็นที่มาของการศึกษา แนวคิดการจัดการรูปแบบ

สิทธิการพักอาศัยในโครงการที่พักอาศัยผู้สูงอายุในประเทศไทย จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกที่จะซื้อที่อยู่อาศัยใหม่ประเภทโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุเมื่อเข้าสู่วัยเกษียณและเลือกสิทธิการเข้าพักอาศัยในโครงการผู้สูงอายุ ในรูปแบบรายเดือน และรูปแบบเช่าระยะยาวตลอดชีวิต โดยปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกสิทธิการพักอาศัยในโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ คือ ราคาของที่พักอาศัยและเงื่อนไขในการเข้าพัก จึงเสนอแนะแนวทางการจัดการรูปแบบสิทธิการพักอาศัยในมุมมองของผู้ประกอบการส่วนใหญ่ คิดเห็นว่าควรมีสหสิทธิการเข้าพักหลายรูปแบบในโครงการเดียวเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเลือกให้เหมาะสมกับตัวเองมากที่สุดและเพิ่มสวัสดิการให้ผู้สูงอายุให้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงที่พักอาศัยในโครงการได้มากขึ้นและเพิ่มโอกาสทางการตลาดกับผู้พัฒนาโครงการ

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มีรูปแบบการวิจัยที่เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง และบูรณาการจำนวนกรณีศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องจำนวนไม่มากเข้าด้วยกัน การเก็บข้อมูลมีลักษณะเปิดมากและมุ่งที่จะให้เห็นภาพที่สมบูรณ์ (Prakorn Siriprakob, 2021, pp.37) นอกจากนี้ยังศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารโดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี วิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และทำการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่มีการกำหนด

หัวข้อและประเด็นสอบถามเอาไว้เป็นกรอบการสัมภาษณ์ โดยมีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ซึ่งคำถามการสัมภาษณ์ได้ผ่านการตรวจพิจารณาจากนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญทางด้านผู้สูงอายุ งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาที่ต้องการไปถึงหลักการบริหารจัดการที่โครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุแต่ละแห่งใช้ในการบริหารจัดการผ่านการใช้

3 พาราไดม์ทางการบริหารจัดการทางรัฐประศาสนศาสตร์ งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้ทำการส่งหนังสืออนุเคราะห์ข้อมูลขอสัมภาษณ์ถึงผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา และได้ทำการส่งไปทั้ง 3 กรณีศึกษา โดยแต่ละโครงการได้มอบหมายให้ผู้บริหารหน่วยงานของตนเป็นผู้ให้ข้อมูล ทำให้มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive

sampling) ดังนี้

- 1) ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค จำนวน 1 คน
- 2) ผู้จัดการโครงการ Wellness City จำนวน 1 คน
- 3) ผู้จัดการโครงการสวางคนิเวศ จำนวน 1 คน

4. ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โครงการสวางคนิเวศ สภาอากาศไทย จังหวัดสมุทรปราการ และโครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยทำการสรุปหลักบริหารจัดการภาครัฐที่แต่ละองค์กรนำมาใช้บริหารจัดการแต่ละโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุเอาไว้แต่ละโครงการ ดังนี้

ตารางที่ 1: ตารางแสดงหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวเก่า (OPM) กับโครงการที่ท้าทายสำหรับผู้สูงอายุกรณีศึกษาศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โครงการสวางคนิเวศ สภาอากาศไทย จังหวัดสมุทรปราการ และโครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หลักแนวคิดของ หลักการบริหาร จัดการแนวเก่า	ศูนย์พัฒนาการ จัดสวัสดิการสังคม ผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร	โครงการสวางคนิเวศ จังหวัดสมุทรปราการ	โครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
1. รัฐเป็นผู้จัดบริการ สาธารณะ	เป็นหน่วยงานในสังกัดกรม กิจการผู้สูงอายุ กระทรวง การพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์	มีสถานะเป็นองค์การการ กุศลและมีพระราชบัญญัติ จัดตั้งขึ้นเฉพาะ ถือว่าเป็น โครงการของภาคประชา สังคม	ไม่จัดเป็นการบริการ สาธารณะ เอกชนเป็น ผู้ลงทุนดำเนินการทั้งหมด
2. มีโครงสร้างลำดับ ชั้นบังคับบัญชา	โครงสร้างลำดับชั้นบังคับ บัญชาเป็นแนวดิ่ง แบ่ง ฝ่ายการทำงานอย่าง และ มีสายการบังคับบัญชา ที่ชัดเจน มีการทำงาน ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบ หมายและแต่ละตำแหน่ง มีความชำนาญเฉพาะด้าน	โครงสร้างเป็นแนวดิ่ง มีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน และมีความชัดเจนใน ลำดับชั้นบังคับบัญชา	มีโครงสร้างการแบ่งฝ่าย การทำงานอย่างชัดเจนและ ทุกฝ่ายต้องปฏิบัติงานร่วม กันได้ โดยมีผู้อำนวยการ แต่ละฝ่ายเป็นผู้กำกับดูแล การทำงาน
3. มีความเป็น ทางการสูง	เป็นทางการสูงโดยนโยบาย และภารกิจของศูนย์ต้อง อิงกับ กรมกิจการผู้สูงอายุ มิได้เปิดโอกาสให้ประชาชน หรือผู้สูงอายุที่อาศัยร่วม กำหนดนโยบายหรือทิศทาง การทำงาน มีการทำงาน เป็นขั้นตอนซับซ้อนและ มีการลงบันทึก รายงาน การทำงานเป็นลายลักษณ์ อักษรชัดเจน	ไม่ได้มีความเป็นทางการ สูงมาก เพราะโครงการ ไม่ได้มีบุคลากรจำนวน มาก ทำให้บุคลากร 1 คน ต้องปฏิบัติงานได้ในหลาย หน้าที่ (Multitasking) พร้อมกัน	ไม่ได้มีความเป็นทางการที่ สูงมาก แต่มีผู้อำนวยการ หน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับ ดูแลการทำงานให้เป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพตรงกับ ภารกิจขององค์กรที่ตั้งไว้

หลักแนวคิดของ หลักการบริหาร จัดการแนวเก่า	ศูนย์พัฒนาการ จิตสวัสดิการสังคม ผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร	โครงการสวางคนิเวศ จังหวัดสมุทรปราการ	โครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
4. การรวมศูนย์ อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง (Centralization)	ผู้ตัดสินใจหลักภายใน หน่วยงานอยู่ที่ผู้อำนวยการ ศูนย์ฯ เพียงผู้เดียว เป็น การทำงานแบบบนลงล่าง	การตัดสินใจหลักทั้งหมด อยู่ที่ผู้จัดการโครงการ เพียงผู้เดียว เป็นการ ทำงานแบบบนลงล่าง	ไม่ได้มีการรวมอำนาจ การตัดสินใจเบ็ดเสร็จไว้ที่ ส่วนกลางทั้งหมดเพราะ มีการทำงานหลายฝ่าย
5. มีกฎระเบียบที่ เคร่งครัด	ทำงานอิงตามภารกิจมีกฎ ระเบียบระบุไว้เป็นกรอบ การทำงาน มีขั้นตอนที่ ซับซ้อนทำให้ใช้เวลานาน ในการแก้ไขปัญหา	องค์กรมีกฎระเบียบที่ ต้องปฏิบัติตาม เช่น การ จัดซื้อจัดจ้างของโครงการ ที่ต้องมีความเคร่งครัดใน การปฏิบัติตามกฎของ สภาวิชาชีพ	มีกฎระเบียบในการทำงาน เพื่อให้เป็นไปด้วยความ เรียบร้อย
6. การจ้างงานแบบ ตลอดชีพ (Lifetime Employment)	การจ้างงานแบบตลอดชีพ ในบุคลากรประเภท ข้าราชการ และพนักงาน ข้าราชการ	ไม่มีการจ้างงานแบบ ตลอดชีพ เป็นการจ้างงาน แบบลูกจ้างสัญญาปีต่อปี	ไม่มีการจ้างงานแบบ ตลอดชีพ เป็นการจ้างแบบ ลูกจ้างสัญญาปีต่อปี
7. มีสวัสดิการที่ดี	บุคลากรประเภทข้าราชการ จะได้รับสวัสดิการแบบ ตลอดชีพ	เป็นการจ้างงานแบบลูกจ้าง จึงได้สิทธิสวัสดิการแบบ ลูกจ้างทั่วไป ไม่ได้ใช้สิทธิ เหมือนกับข้าราชการ ของรัฐ	เป็นการจ้างแบบลูกจ้าง จึงได้สิทธิสวัสดิการแบบ ลูกจ้างทั่วไป ไม่ได้ใช้สิทธิ เหมือนกับข้าราชการของรัฐ

จากตารางที่ 1 สามารถจำแนกให้เห็นถึงความเหมือนของทั้ง 3 โครงการที่พหุภาคีสำหรับผู้สูงอายุได้ ดังนี้ (1) การมีโครงสร้างลำดับบังคับบัญชา กล่าวคือทั้ง 3 โครงการมีลำดับชั้นบังคับบัญชาเป็นแนวดิ่ง มีการทำงานจากบนลงล่าง แต่ละตำแหน่งต้องใช้ความชำนาญเฉพาะด้านและมีลำดับชั้นบังคับบัญชาที่ชัดเจน (2) การมีกฎระเบียบที่เคร่งครัดที่พบได้ใน 3

โครงการกรณีศึกษา ที่ผู้ปฏิบัติงานต้องทำงานอิงกับกฎระเบียบขององค์กรที่ได้ตั้งเอาไว้เป็นกรอบในการทำงาน โดยทั้ง 3 โครงการกรณีศึกษามีความแตกต่างกันในด้านของการรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง โดยศูนย์พัฒนาการจิตสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร และโครงการสวางคนิเวศจะมีเพียงตำแหน่งผู้อำนวยการและผู้จัดการ

โครงการที่มีอำนาจตัดสินใจเพียงผู้เดียว แตกต่างจากโครงการ Wellness City ที่มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้อยู่ในหลายระดับการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังพบความต่างในเรื่องสวัสดิการ และการจ้างงานโดยมีเพียงศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร ที่มีการจ้างงานแบบตลอดชีพเพียงโครงการเดียว จึงสามารถสรุปได้ว่า ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค เป็นโครงการที่พิกอาศัยสำหรับ

ผู้สูงอายุที่ตรงกับหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวเก่า (OPM) มากที่สุด อันเนื่องมาจากเป็นโครงการที่พิกอาศัยสำหรับผู้สูงอายุของภาครัฐอย่างเต็มรูปแบบโดยมีต้นสังกัด คือ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยได้งบประมาณทุกปีจากกรมกิจการผู้สูงอายุ ทำให้บ้านบางแคมีรัฐเป็นผู้จัดบริการสาธารณะ อันเป็นหลักการบริหารจัดการภาครัฐที่พบได้เด่นชัดในแนวคิดของหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวเก่า

ตารางที่ 2: ตารางแสดงหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) กับ โครงการที่พิกอาศัยสำหรับผู้สูงอายุกรณีศึกษาศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โครงการสววงคนิเวศ สภากาชาดไทย จังหวัดสมุทรปราการ และโครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM)	ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร	โครงการสววงคนิเวศ จังหวัดสมุทรปราการ	โครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
1. ความรู้พื้นฐานในการบริหารจัดการเป็นหลักเศรษฐศาสตร์	ไม่ได้ใช้ความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์เป็นพื้นฐานในการบริหารจัดการโครงการ การบริหารโครงการเป็นไปตามเป้าหมายที่สอดคล้องที่ได้ตั้งไว้กับกรมกิจการผู้สูงอายุ	ใช้รูปแบบการบริหารของเอกชนมาปรับใช้โดยคำนึงถึงหลักประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า มาบริหารโครงการ เพื่อให้เกิดความมั่นคงในการประกอบธุรกิจ	ใช้กลไกตลาดเข้ามาบริหารจัดการทั้งหมด โดยคำนึงถึงหลักประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร มาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ
2. มองประชาชนเป็น ลูกค้า	ในศูนย์มีผู้สูงอายุที่พิกอาศัยในหลายรูปแบบทั้งรูปแบบของการสงเคราะห์และแบบซื้อสิทธิอยู่อาศัยตลอดชีพ ทำให้มองผู้อยู่อาศัยได้ทั้งผู้รับการสงเคราะห์และลูกค้า	ผู้สูงอายุที่อาศัยในโครงการทุกคนเป็นลูกค้าของโครงการ	มองผู้สูงอายุที่อาศัยในโครงการเป็นลูกค้าของโครงการ

หลักการบริหาร จัดการภาครัฐ แนวใหม่ (NPM)	ศูนย์พัฒนาการ จัดสวัสดิการสังคม ผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร	โครงการสวางคินเวศ จังหวัดสมุทรปราการ	โครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. การใช้แรงจูงใจ ที่เป็นตัวเงิน (Financial Incentive)	เงินเดือนของบุคลากรที่เป็น ข้าราชการเป็นไปตามขั้น เงินเดือน	เชื่อมผลการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่กับสิ่งจูงใจ ที่เป็นตัวเงิน ในรูปแบบ การขึ้นเงินเดือน และการ ต่อสัญญาจ้าง	เชื่อมผลการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่กับสิ่งจูงใจที่ เป็นตัวเงิน ในรูปแบบการ ขึ้นเงินเดือน และการต่อ สัญญาจ้าง
4. การลดบทบาท ของภาครัฐ	ไม่มีการส่งเสริมให้ภาคส่วน อื่นเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ใน ส่วนอื่น ไม่มีองค์กรภายนอก เข้ามาทำแทน (Outsourcing)	ไม่มีการจ้างหน่วยงาน ภายนอกมาทำงานแทน (Outsourcing) ทาง โครงการจะเป็นผู้จัดหา และบริหารจัดการสิ่ง ต่าง ๆ ด้วยตนเอง	ไม่มีความเกี่ยวข้องกับภาครัฐ และทางโครงการไม่มีการ ให้หน่วยงานภายนอกเข้า มาทำงานแทนในบางหน้าที่ (Outsourcing)
5. การกระจาย อำนาจ (Decen- tralization)	ไม่พบการกระจายอำนาจสู่ ท้องถิ่น	ไม่พบการกระจายอำนาจ สู่ท้องถิ่น	ไม่พบการกระจายอำนาจ สู่ท้องถิ่น
6. การตัดสินใจที่ รวดเร็ว	ผู้บริหารไม่สามารถตัดสินใจ แก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนและ ต้องอิงกับกฎของกรมกิจการ ผู้สูงอายุผู้เป็นต้นสังกัด	ผู้จัดการโครงการมีความ อิสระในการบริหาร งานและมีอำนาจในการ ตัดสินใจแก้ปัญหาบางเรื่อง ได้อย่างทันท่วงที	ผู้บริหาร และหัวหน้า หน่วยงานมีความเป็นอิสระ ในการบริหารงานและ มีอำนาจในการตัดสินใจ แก้ปัญหา
7. การจ้างงานแบบ สัญญาจ้าง	มีการจ้างงานแบบสัญญา จ้างในบุคลากรที่มีสถานะ เป็นลูกจ้าง	พนักงานที่ปฏิบัติงาน ในโครงการเป็นลูกจ้าง ของโครงการโดยมีการต่อ สัญญาจ้างแบบปีต่อปี	พนักงานที่ปฏิบัติงานใน โครงการเป็นลูกจ้างของ โครงการโดยมีการต่อสัญญา จ้างแบบปีต่อปี
8. การมีตัวชี้วัดผล การปฏิบัติงาน	มีตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน ตามภารกิจของศูนย์ พัฒนาการจัดสวัสดิการ สังคมผู้สูงอายุที่ตั้งเอาไว้ที่ ต้องอิงกับภารกิจของกรม กิจการผู้สูงอายุ	ใช้ตัวชี้วัดการทำงาน Key Performance Indicator (KPI) ที่มาจาก สภาวิชาชีพไทย เป็นหลัก แต่โครงการนำมาปรับให้ เข้ากับบริบทและรูปแบบ ของตัวโครงการเอง	ทางองค์กรได้นำเอาผล การปฏิบัติงานเชื่อมกับ การสร้างตัวชี้วัดหลักของ ผลปฏิบัติงาน (Key Performance Indicator: KPI) เพื่อวัดผลการปฏิบัติ งานและเป็นเงื่อนไขในการ ต่อสัญญาจ้าง

จากตารางที่ 2 เนื่องจากหัวข้อของการลดบทบาทในภาครัฐ รวมถึงในหัวข้อของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น (Decentralization) ในงานวิจัยชิ้นนี้ไม่สามารถที่จะนำโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่มีได้มีสถานะเป็นของภาครัฐนำมาวิเคราะห์ได้ ในที่นี้คือไม่สามารถนำโครงการสวทค. และโครงการ Wellness City มาร่วมวิเคราะห์ได้ในหัวข้อนี้ทำให้ไม่สามารถจำแนกความเหมือนหรือความต่างในการบริหารงานในหัวข้อนี้ได้ ทำให้ผู้วิจัยสามารถจำแนกความเหมือนและความต่างออกมาได้ ดังนี้ (1) ทั้ง 3 โครงการกรณีศึกษาที่มีความเหมือนกันในหัวข้อมองลูกค้าเป็นประชาชน ถึงแม้ว่าศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร จะมีสถานะเป็นหน่วยงานของภาครัฐแต่ผู้สูงอายุที่พักอาศัยมีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งรวมถึงผู้สูงอายุที่อาศัยด้วยการซื้อสิทธิ มีการจ่ายค่าเช่า ค่าสาธารณูปโภคต่าง ๆ เอง ทำให้ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแคมีมุมมองต่อผู้อยู่อาศัยเป็นลูกค้าเฉกเช่นเดียวกับโครงการของภาคประชาสังคม และภาคเอกชน (2) การมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานของทั้ง 3 โครงการที่

มีการวัดผลการทำงานแต่มีความแตกต่างกันโดยศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค และโครงการสวทค. จะมีการวัดผลการปฏิบัติงานด้วยการอ้างอิงกับหน่วยงานต้นสังกัด ส่วนโครงการ Wellness City มีการใช้ตัวชี้วัดหลักของการทำงานที่เป็นของโครงการเอง และยังเชื่อมผลการปฏิบัติงานไว้กับการต่อสัญญาจ้างการทำงาน (3) ความแตกต่างในหัวข้อการตัดสินใจที่รวดเร็ว จากตารางจะพบว่าศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที เนื่องจากมีขั้นตอนการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนจำเป็นต้องผ่านผู้มีอำนาจหลายขั้นตอน ต่างจากโครงการสวทค. ที่ถึงแม้จะมีผู้อำนวยการเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจเด็ดขาดเพียงผู้เดียว แต่สามารถใช้ดุลยพินิจที่มีในตำแหน่งพิจารณาแก้ไขปัญหาในบางเรื่องได้รวดเร็ว รวมถึงโครงการ Wellness City ที่ผู้บริหาร และหัวหน้าหน่วยงานมีความเป็นอิสระในการบริหารงานและมีอำนาจในการตัดสินใจแก้ปัญหา ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วกว่า

ตารางที่ 3: แสดงหลักการบริหารจัดการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) กับ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โครงการสวางคนิเวศ สภาอากาศไทย จังหวัดสมุทรปราการ และโครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แนวคิดหลักการ บริหารจัดการ สาธารณะแนวใหม่ (NPS)	ศูนย์พัฒนาการ จัดสวัสดิการสังคม ผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร	โครงการสวางคนิเวศ สภาอากาศไทย จังหวัด สมุทรปราการ	โครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
1. การเป็น ประชาธิปไตยแบบมี ส่วนร่วม	จัดกิจกรรมการมีส่วนร่วม แก่ผู้สูงอายุในศูนย์ฯ หลาย กิจกรรมเกิดขึ้นจากความ ต้องการของผู้สูงอายุเป็น ผู้เสนอ มีการลงพื้นที่ของ นักสังคมสงเคราะห์ของทาง ศูนย์ฯ เพื่อดูแลความเป็นอยู่ และให้ความรู้ในการดูแล ผู้สูงอายุในชุมชนทำให้เกิด ชุมชนเข้มแข็ง และเกิด เครือข่ายพลเมือง	ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ใน โครงการมีส่วนร่วมในการ เลือกตั้งคณะกรรมการ ผู้สูงอายุในโครงการเพื่อ เป็นตัวแทนของผู้สูงอายุ ในการติดต่อประสานงาน กับผู้จัดการโครงการ	มีการทำสำรวจแบบสอบถาม ความพึงพอใจของผู้อยู่อาศัย ทุก 6 เดือน และผู้อยู่อาศัย สามารถร้องเรียน หรือให้ คำแนะนำต่าง ๆ ผ่านทางนิติ ของโครงการได้ตลอดเวลา
2. ประชาชน คือ พลเมือง (Citizens)	มีการมองผู้สูงอายุแยกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มลูกค้า คือ ผู้สูงอายุที่พักอาศัยใน รูปแบบของบังกะโลมีการ ซื้อสิทธิ จ่ายค่าเช่ารายเดือน และจ่ายค่าสาธารณูปโภค และแบบต่อมาคือ กลุ่มผู้รับ การสงเคราะห์ กล่าวคือเป็น ผู้สูงอายุที่อาศัยเป็นแบบ หอพักโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ใด ๆ เป็นการได้รับการ สงเคราะห์จากรัฐบาล	โครงการมองผู้สูงอายุเป็น ทั้งพลเมืองและลูกค้าที่มี ความกระตือรือร้นและให้ ความสนใจในการเข้าร่วม ในการกำหนดนโยบาย และพัฒนาโครงการ	โครงการมีสถานะเป็นผู้ให้ บริการ (Serving) จึงมีหน้าที่ คอยอำนวยความสะดวก สบายให้กับผู้สูงอายุใน โครงการทุกเรื่องที่เกี่ยวข้อง การดำรงชีวิตในโครงการ

แนวคิดหลักการ บริหารจัดการ สาธารณะแนวใหม่ (NPS)	ศูนย์พัฒนาการ จัดสวัสดิการสังคม ผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร	โครงการสวางคนิเวศ สภาภาคไทย จังหวัด สมุทรปราการ	โครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. รัฐมีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้กับพลเมือง	รัฐเป็นผู้ให้บริการ (Serving) จึงมีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุ โดยมีผู้อำนวยความสะดวกเป็นผู้ที่คอยอำนวยความสะดวกเป็นคนที่คอยแก้ไขปัญหาให้กับผู้สูงอายุ	รัฐมีได้เกี่ยวข้องในการอำนวยความสะดวก มีเพียงแต่โครงการที่เป็นผู้จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในโครงการ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมและทันทั่วถึง	รัฐมีได้เกี่ยวข้องในการอำนวยความสะดวกให้กับพลเมือง มีเพียงตัวโครงการที่ให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ระดมความคิดเห็น และผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในโครงการ
4. การตัดสินใจผ่านกระบวนการของการมีส่วนร่วม	เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เสนอความคิดเห็นและร้องเรียนปัญหาที่เกิดขึ้นในการพักอาศัยโดยสามารถยื่นคำร้องผ่านทางศูนย์เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้นถูกรับฟังและแก้ไขเท่าที่เป็นไปได้	เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่พักอาศัยในโครงการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย รับเรื่องร้องเรียน และรับฟังปัญหาของผู้สูงอายุผ่านกรรมการผู้สูงอายุ	โครงการให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ระดมความคิดเห็น และผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในโครงการ
5. ผู้บริหารเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหา	เป็นผู้รับเรื่องร้องเรียนจากผู้สูงอายุ ซึ่งผู้อำนวยความสะดวกอำนาจในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาเบื้องต้น แต่ปัญหาที่ต้องส่งเรื่องไปที่กรมกิจการผู้สูงอายุ ทำให้เกิดความล่าช้า	ผู้จัดการโครงการเป็นคนกลางที่แก้ไขปัญหา เพื่อนำข้อสรุปของปัญหาหรือข้อร้องเรียนต่าง ๆ ที่ได้จากผู้สูงอายุไปหารือกับคณะกรรมการบริหารโครงการเพื่อหาข้อสรุปต่อไป	ผู้บริหารเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหา โดยมีหน้าที่พิจารณาข้อร้องเรียนจากผู้สูงอายุและเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา
6. มีรัฐบาลที่มีคุณธรรม และสามารถตรวจสอบได้	มีการรายงานผลการดำเนินงานทุกปีงบประมาณในเรื่องโครงสร้างการบริหารงาน อัตราค่าจ้างคน ข้อมูลทั่วไปและจำนวนของผู้สูงอายุ ผ่านทางเว็บไซต์ของกรมกิจการผู้สูงอายุ	โครงการมีการจัดทำงบประมาณทุกปี และมีการแบ่งบัญชีเงินออมรวมถึงบัญชีรายรับรายจ่ายเอาไว้อย่างชัดเจน ซึ่งสามารถตรวจสอบได้	มีการใช้บริการบริษัทตรวจสอบบัญชีที่เชื่อถือได้เข้ามาตรวจสอบความโปร่งใสในการทำธุรกิจ

จากตารางที่ 3 ไม่สามารถนำประเด็นเรื่องรัฐมีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้กับพลเมือง มาร่วมทำการวิเคราะห์ในหลักการบริหารจัดการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) กับศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร และโครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ เนื่องจากสถานะของโครงการที่พักอาศัยของผู้สูงอายุมีสถานะแตกต่างกัน ทำให้ผู้วิจัยสามารถจำแนกให้เห็นถึงความเหมือนและความต่างของทั้ง 3 โครงการกรณีศึกษา ได้ดังนี้ (1) โครงการสวางคนิเวศเป็นโครงการเดียวที่เปิดโอกาสให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการผู้สูงอายุของโครงการเพื่อเป็นตัวแทนของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในโครงการในการรับเรื่องร้องเรียนปัญหาต่าง ๆ ของผู้สูงอายุไปยังผู้จัดการโครงการ นอกจากนี้ยังมีการดำรงตำแหน่งวาระละ 4 ปี สามารถเป็นติดต่อกันได้ 2 วาระ จากนั้นต้องพัก 1 ปี เพื่อเป็นการให้โอกาสผู้สูงอายุคนอื่นมีโอกาสเป็นตัวแทนคณะกรรมการของผู้สูงอายุ การมีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมนำไปสู่การตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วม ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ (2) มุมมองของผู้จัดการโครงการมีต่อผู้สูงอายุมิใช่เป็นเพียงลูกค้าแต่เป็นพลเมืองที่มีความกระตือรือร้นที่อยากมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาโครงการ (3) มีผู้บริหารทำหน้าที่เป็นคนกลางระหว่างผู้สูงอายุในโครงการกับสภาภาคไทย และองค์กรหรือหน่วยงานภายนอกโครงการทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุ ซึ่งมีผู้บริหาร

ทำหน้าที่เป็นคนกลางในการแก้ไขปัญหาพบได้เด่นชัดทั้ง 3 โครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (4) การที่มีคุณธรรมโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ก็นับเป็นอีกหลักการบริหารจัดการทางภาครัฐที่ทั้ง 3 โครงการกรณีศึกษามีความเหมือนกัน โดยศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร มีการจัดทำรายงานประจำปี ซึ่งมีการจำแนกแจกแจงการใช้งบประมาณรวมถึงผลการปฏิบัติงานอย่างละเอียด เช่นเดียวกันกับโครงการสวางคนิเวศ และโครงการ Wellness City ที่มีการรายงานการใช้งบประมาณและรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี รวมถึงมีการใช้บริษัทตรวจสอบบัญชีเข้ามาดูแลตรวจสอบการใช้งบประมาณให้มีความโปร่งใสและคุณธรรม

นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า โครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุแต่ละรูปแบบมีการบริหารจัดการที่มีความเหมือนและต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ดังนี้

มิติของความเหมือน

ทั้ง 3 กรณีศึกษาโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุมีความเหมือนกันในมิติของการเป็นองค์กรที่มีลำดับขั้นบังคับบัญชา กล่าวคือเป็นองค์กรที่มีความสลับซับซ้อน และเป็นแนวตั้งเป็นการทำงานแบบบนลงล่าง การตัดสินใจทำเรื่องต่าง ๆ เป็นการตัดสินใจผ่านผู้มีอำนาจหลายขั้นตอน มีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจน และทั้ง 3 โครงการกรณีศึกษา มิได้มีการกระจายอำนาจทางการบริหารจัดการ โดย 3 โครงการกรณีศึกษามีกิจกรรมสร้างสรรค์ให้กับผู้สูงอายุได้ลงมือปฏิบัติและเข้าร่วมตาม

ความสนใจเหมือนกัน และได้เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุนำเสนอข้อร้องเรียนต่าง ๆ ที่มีต่อโครงการให้ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงต่อไป นอกจากนี้ทั้ง 3 โครงการกรณีศึกษาได้มีการจัดทำงบประมาณประจำปีเพื่อความรอบคอบในการใช้งบประมาณรายรับ-รายจ่าย ขององค์กร และยังเป็นโครงการที่มีความโปร่งใสสามารถให้หน่วยงานภายนอกตรวจสอบการทำได้

มิติของความต่าง

กรณีศึกษาโครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุของภาคเอกชน มีโครงสร้างองค์กรเป็นแนวดิ่ง มีการรวบรวมการตัดสินใจเอาไว้ที่ตำแหน่งผู้จัดการโครงการเพียงผู้เดียว ทำให้ปัญหาทุกอย่างผ่านการตัดสินใจของผู้จัดการโครงการ ไม่มีการจ้างงานแบบตลอดชีพ จะเป็นการต่อสัญญาปีต่อปี และนำผลการปฏิบัติงานเชื่อมกับการต่อสัญญาการทำงานทางโครงการมีการทำแบบสอบถามความพึงพอใจผู้สูงอายุในโครงการทุก 6 เดือน และมีหน่วยบริการลูกค้าที่มีหน้าที่ดูแลลูกค้าผู้สูงอายุของโครงการ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่เป็นผู้จัดหาและอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ โครงการมีผู้บริหารที่เป็นคนกลางในการแก้ไขปัญหาให้กับผู้สูงอายุที่อาศัยในโครงการ และยังมีการตรวจสอบบัญชีกับบริษัทที่มีความน่าเชื่อถือตรวจสอบได้ ส่วนโครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจะเป็นโครงการเดียวที่มีการทำประเมินแบบสอบถามความพึงพอใจของลูกค้าต่อการพักอาศัยที่โครงการทุก 6 เดือน เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้องค์กรรับฟังความคิด

เห็นของผู้อยู่อาศัย และให้องค์กรได้พัฒนาและปรับปรุงต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง โครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โครงการสววงคนิเวศสภากาชาดไทย จังหวัดสมุทรปราการ และโครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ หลักการบริหารจัดการภาครัฐที่องค์กรนำมาใช้ในการบริหารจัดการผู้สูงอายุในรูปแบบต่าง ๆ และหลักในการบริหารจัดการภาครัฐที่เหมาะสมให้กับโครงการที่พักผู้สูงอายุแต่ละประเภท ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 นำเอา 3 พาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์มาใช้ในการอธิบายรูปแบบการบริหารจัดการโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร มีหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวเก่า (OPM) เป็นหลักการบริหารจัดการภาครัฐที่องค์กรนำมาใช้เป็นหลัก เนื่องจากมีการบริหารองค์กรที่ตรงกับหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวเก่ามากที่สุด ซึ่งได้แก่ (1) รัฐเป็นผู้จัดบริการสาธารณะ (2) มีโครงสร้างลำดับชั้นบังคับบัญชา (3) มีความเป็นทางการสูง (4) การรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง (5) มีกฎระเบียบที่เคร่งครัด (6) การจ้างงานแบบตลอดชีพ (7) สวัสดิการที่ดีเกินไป

โครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีหลักการบริหารจัดการที่

ตรงกับหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) เป็นหลักในการบริหารจัดการโครงการ เนื่องจากมีการบริหารโครงการที่ตรงกับหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มากที่สุด ซึ่งได้แก่ (1) ความรู้พื้นฐานในการบริหารจัดการ เป็นหลักเศรษฐศาสตร์ (2) มองประชาชนเป็นลูกค้า (3) การใช้แรงจูงใจที่เป็นตัวเงิน (4) การลดบทบาทของภาครัฐ (5) การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น (6) การตัดสินใจที่รวดเร็ว (7) การจ้างงานแบบสัญญาจ้าง (8) การมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน

โครงการสวางคนิเวศ สภาอากาศไทย จังหวัดสมุทรปราการ มีหลักการบริหารจัดการที่ตรงกับหลักการบริหารจัดการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) เป็นหลักในการบริหารจัดการโครงการ เนื่องจากมีการบริหารโครงการที่ตรงกับหลักการบริหารจัดการสาธารณะแนวใหม่มากที่สุด ซึ่งได้แก่ (1) การเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (2) ประชาชน คือ พลเมือง (3) รัฐมีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้กับพลเมือง (4) การตัดสินใจผ่านกระบวนการของการมีส่วนร่วม (5) ผู้บริหารเป็นตัวกลางในการแก้ไขปัญหา (6) มีรัฐบาลที่มีคุณธรรม และสามารถตรวจสอบได้

โดยสอดคล้องกับธนพร ทองขาว (Tanaporn Tongkhaow, 2019) ที่ค้นพบว่าในขณะที่ทั้งศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร และโครงการสวางคนิเวศ สภาอากาศไทย จังหวัดสมุทรปราการ สองแห่งมีความแตกต่างกันในเรื่อง หน่วยงานที่สังกัด การสนับสนุนงบประมาณ การบริหาร

ทรัพยากรบุคคล อัตราค่าบริการ และกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ ในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐนั้น มีเพียงศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแคที่ได้รับการส่งเสริมทั้งในมิติด้านการเงิน การอบรม พัฒนาบุคลากร องค์กรความรู้ และนวัตกรรมผู้สูงอายุ สำหรับการจัดที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุโดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องนั้น มีลักษณะให้ผู้สูงอายุได้อยู่อาศัยในที่เดิมภายใต้การดูแลของครอบครัว และมีการสร้าง Senior Complex ที่มีบริการครบวงจรเพื่อรองรับผู้สูงอายุที่ต้องการใช้ชีวิตในชุมชนของตน

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงแต่ละรูปแบบ มีการบริหารจัดการอย่างไร ผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายว่า ทั้งหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวเก่า (OPM) หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) และหลักการบริหารจัดการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ทั้ง 3 พาราไดม์นี้ ต้องมีการบูรณาการใช้ร่วมกัน ทำให้ผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายหลักในการบริหารจัดการภาครัฐที่เหมาะสมให้กับโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุแต่ละประเภทเอาไว้ ดังนี้

1. โครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุของภาครัฐ

งานวิจัยฉบับนี้ได้มีการใช้กรณีศึกษาของภาครัฐด้วยการศึกษาผ่านศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร ทำให้ผู้วิจัยพบว่าได้ใช้หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวเก่า เป็นแกนหลักในการบริหารโครงการทำให้สิ่งที่ตามมาคือ

การที่มีโครงสร้างสลับซับซ้อนส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการทำงาน (Redtape) ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาที่ผู้สูงอายุได้ระบุถึงความล่าช้าในการหาบุคลากรในตำแหน่งที่เล็งมาดูแล และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้ควรมีการนำหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มาปรับใช้ในการลดขั้นตอนการทำงาน ให้มีความรวดเร็วขึ้น เช่น การให้อำนาจหน่วยงานประกาศหาบุคลากรได้ด้วยตนเองผ่านสื่อและช่องทางการติดต่อของหน่วยงานในตำแหน่งที่เป็นลูกจ้าง และไม่ได้จำเป็นต้องใช้วิชาชีพหรือคุณวุฒิในการทำงาน รวมถึงให้มีการจ้างหน่วยงานภายนอกมาทำงานแทน (Outsourcing) ในตำแหน่งหรือฝ่ายที่ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับระบบราชการเพื่อให้ปัญหาได้รับการแก้ไขรวดเร็วมากขึ้น นอกจากนี้โครงการของภาครัฐอาจนำหลักแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์มาปรับใช้ในการวิเคราะห์จุดแข็งจุดด้อยหรือจุดที่ต้องพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยทางกรมกิจการผู้สูงอายุซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดอาจทำการหารายได้เพิ่มเติมจากการโฆษณาผ่านสื่อ และช่องทางการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานเพื่อหากลุ่มลูกค้าที่เป็นผู้สูงอายุเพิ่ม ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร ได้มีการแสดงถึงการนำหลักการบริหารจัดการสาธารณะแนวใหม่มาปรับใช้อย่างดีแล้วในการเปิดโอกาสอย่างเต็มที่ในการให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารงาน มีการให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการเลือกกิจกรรมที่ตนเองสนใจและอยาก

เข้าร่วม ซึ่งผู้วิจัยมองว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสม และสร้างสรรค์ส่งเสริมแนวคิดการเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่โครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุของภาครัฐพึงมีและควรส่งเสริม ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการตอบสนองวิสัยทัศน์ของกรมกิจการผู้สูงอายุที่ได้ระบุไว้ว่า ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตดี มีหลักประกัน เป็นพลังของสังคม

2. โครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุของภาคเอกชน

งานวิจัยฉบับนี้ได้มีการใช้กรณีศึกษาของภาคเอกชนด้วยการศึกษาผ่านโครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยพบว่าหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวเก่าคือแกนหลักในการบริหารจัดการโครงการ เช่นเดียวกับศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โดยมีลำดับขั้นบังคับบัญชาที่ชัดเจน มีการแบ่งฝ่ายทำงาน แต่สิ่งที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัดที่สุดคือโครงการที่โครงการ Wellness City เป็นโครงการที่พักอาศัยสำหรับภาคเอกชนมีมุมมองต่อผู้สูงอายุที่พักอาศัยเป็นลูกค้า โครงการมีความเป็นโรงพยาบาลมีการบริการทางการแพทย์ มีแพทย์ และพยาบาลที่สามารถเข้าพบได้รวดเร็ว ซึ่งตรงกับการศึกษาของหอมหวล บัวระภา (Homhuan Buarabha, 2021) พบว่าผู้สูงอายุต้องการการพักผ่อนและการตรวจสุขภาพอย่างรวดเร็วในระดับมากที่สุดร้อยละ 80 ต้องการมีผู้ช่วยเหลือยามเจ็บป่วย ต้องการการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันอุบัติเหตุมากที่สุดร้อยละ 74

มีการจ้างงานแบบเป็นสัญญาจ้างซึ่งนำผลการปฏิบัติงานเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดการทำงานทำให้สามารถตัดบุคลากรที่มีคุณภาพการทำงานที่ดีมาทำงานเพื่อพัฒนาโครงการต่อไป มีการให้บุคลากรได้สลับหน้าที่การทำงานเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้งานในหลายตำแหน่ง โครงการภาคเอกชนใช้หลักเศรษฐศาสตร์เข้ามาบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด และการมีมุมมองการที่โครงการของภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญกับความพึงพอใจ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อยู่อาศัยจากการทำแบบสอบถามเพื่อวัดระดับความพึงพอใจของผู้อยู่อาศัยทุก 6 เดือน ถือเป็นการวัดผลการทำงานขององค์กรที่อิงกับความพึงพอใจของผู้อยู่อาศัย และทำให้การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มีความคล่องตัวมากขึ้น ทำให้ปัญหาความล่าช้าในการบริหารจัดการ (Redtape) หดไป นอกจากนี้ยังเล็งเห็นคุณค่าและความรู้สึกของผู้อยู่อาศัยที่เป็นลูกค้าเป็นสำคัญ ทำให้การบริหารจัดการโครงการมีลูกค้าเป็นศูนย์กลาง และยังเป็นการผลักดันให้เกิดแนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมถือเป็นการนำหลักการบริหารจัดการสาธารณะแนวใหม่มาปรับใช้ในองค์กรเพื่อให้เกิดการผสมผสานของแนวคิดหลักการบริหารจัดการภาครัฐ

3. โครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุของภาคประชาสังคม

งานวิจัยฉบับนี้ได้มีการใช้กรณีศึกษาของภาคประชาสังคมด้วยการศึกษาผ่านโครงการสววงคณิเวศ สภาอากาศไทย จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยพบว่าโครงการใช้หลักการ

บริหารจัดการภาครัฐแนวเก่า (OPM) เป็นพื้นฐานในการบริหารเช่นเดียวกับโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุของภาครัฐและภาคเอกชน กล่าวคือมีโครงสร้างลำดับชั้นบังคับบัญชา อำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ผู้จัดการโครงการเพียงผู้เดียว รวมถึงมีการให้บุคลากรทำงานหลากหลายตำแหน่ง (Multitasking) ซึ่งไม่พบในการทำงานของภาครัฐและภาคเอกชน การให้บุคลากรทำงานหลากหลายตำแหน่งทำให้บุคลากรปฏิบัติงานทดแทนกันได้และทำให้โครงการไม่ต้องการจำนวนบุคลากรที่มากขึ้น ซึ่งสามารถลดขนาดขององค์กรได้แต่การที่อำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ผู้จัดการหรือผู้บริหารระดับสูงเพียงผู้เดียวไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันเวลาที่เท่ากับภาคเอกชนที่มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจในองค์กร ซึ่งเป็นไปตามการศึกษาของสุจิตรา จิระวานิชย์กุล (Sujitra Jiravanichkul, 2013) พบว่า การบริการของเจ้าหน้าที่ค่อนข้างล่าช้า เพราะเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ นอกจากนี้โครงการของภาคประชาสังคมมีความเหมือนกับโครงการของภาคเอกชน คือ มีการเชื่อมผลการทำงานของบุคลากรไว้กับตัวชี้วัดผลการทำงาน รวมถึงเป็นการจ้างงานแบบสัญญาจ้างที่สามารถตัดบุคลากรที่ไม่มีประสิทธิภาพการทำงานออกไปจากการบริหารจัดการโครงการได้ จึงทำให้โครงการได้มีบุคลากรที่มีประสิทธิภาพในการทำงานเพื่อพัฒนาโครงการต่อไป สิ่งที่โดดเด่นที่สุดของโครงการสววงคณิเวศ สภาอากาศไทย จังหวัดสมุทรปราการ และผู้วิจัยมองว่าโครงการจากภาครัฐและเอกชนควรนำไปพิจารณาให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการของผู้อยู่อาศัยใน

โครงการซึ่งเป็นข้อแตกต่างข้อเดียวที่ไม่พบในโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุของภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งถือเป็นหลักบริหารจัดการทางภาครัฐที่เด่นชัดที่สุดของหลักการบริหารจัดการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) นอกจากนี้มุมมองต่อผู้อาศัยเป็นลูกค้าแล้วแต่ยังเปิดโอกาสและเป็นการรับฟังความคิดเห็นของผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้อาศัยในโครงการอีกด้วย เพราะการบริหารจัดการถ้าสร้างบรรยากาศการอยู่อาศัยให้ผู้สูงอายุมิพบทบทเกิดการมีส่วนร่วมก็จะทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเป็นผู้สูงอายุที่เป็นพลังให้กับสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) ภาครัฐควรนำเสนอและสนับสนุนโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ภาครัฐเป็นผู้จัดดำเนินการเองให้เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการรองรับความต้องการของผู้สูงอายุในยุคปัจจุบันให้มีความครอบคลุมและทั่วถึงทุกภาคของประเทศ โดยใช้ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ บ้านบางแค กรุงเทพมหานคร เป็นแบบอย่างซึ่งมีทั้งรูปแบบของการสงเคราะห์และซื้อสิทธิเข้าอยู่อาศัย โดยอาจมีการร่วมมือจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่ เพื่อพัฒนาและจัดรูปแบบการพักอาศัยของผู้สูงอายุให้ตรงกับบริบทของพื้นที่นั้น ๆ

1.2) ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมควรร่วมมือกันทำงานในด้านโครงการที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุในประเทศไทย เพราะแต่ละภาคส่วนมี

จุดแข็งที่มีความแตกต่างกัน การทำงานร่วมกันอาจก่อให้เกิดความหลากหลายและเป็นการร่วมเติมเต็มและแก้ไขข้อบกพร่องของกันและกัน เช่น อาจมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้การทำงาน ความรู้ด้านการดูแลผู้สูงอายุ โภชนาการ และกิจกรรมระหว่างโครงการที่อยู่อาศัยจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในโครงการผู้สูงอายุให้มีความสุข และรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ผลวิจัยเกี่ยวกับโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร โครงการสวองคินเวศ สภาอากาศไทย จังหวัดสมุทรปราการ และโครงการ Wellness City จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการเก็บข้อมูลในระดับผู้บริหารโครงการ และผู้อยู่อาศัย ดังนั้นอาจมีการขยายผลการศึกษากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในระดับปฏิบัติงานเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่แน่ชัดยิ่งขึ้น

2.2) ควรมีการศึกษาวิจัยต่อยอดในเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารจัดการของแต่ละโครงการที่พักอาศัยที่เป็นของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในเรื่องของการวัดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้เป็นภาพสะท้อนชีวิตของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุให้มีความชัดเจน และนำไปสู่การสร้างสังคมผู้สูงอายุที่น่ายOUTH มีความสุข และยั่งยืน □

บรรณานุกรม

- Benjaporn Thanosawan. (2017). khwāmsamphan rawāng saphāpwætlōm thāng sangkhom khōng thīyū'āsai kap suk phāwa khōng phū sūng wai: 'itthi phon song phān khōng kān hen khunkhā nai ton'ēng bæp nēn 'attalak ton læ kān hen khunkhā nai ton'ēng bæp nēn khwāmsamphan [relationship between social living environment and well-being of the elderly: personal self-esteem and relational self-esteem as mediators]. Chulalongkorn University, Thailand
- Benjaporn Tongkhaow (2017). khwāmsamphan rawāng saphāpwætlōm thāng sangkhom khōng thīyū'āsai kap suk phāwa khōng phū sūng wai : 'itthi phon song phān khōng kān hen khunkhā nai ton'ēng bæp nēn 'attalak ton læ kān hen khunkhā nai ton'ēng bæp nēn khwāmsamphan [Relationship between social living environment and well-being of the elderly : personal self-esteem and relational self-esteem as mediators]. Chulalongkorn University, Thailand
- Bidhya Bowornwathana. (2010). ratthaprasāsanāsāt thritsadī læ nāothāng kānsuksā. [Public Administration Theories and Approaches to Education 1887-1970]. Bangkok: Saksopa Printing
- Bidhya Bowornwathana. (2010). ratthaprasāsanāsāt thritsadī læ nāeo kānsuksā [Public Administration theories and Approaches to study 1970-1980], nayōbāi sāthārana [Public Policy] (pp. 10-15) Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Bureau of Environmental Health. (2015). nawa thāngkān čhat saphāp don 'om samrap phūsūng'āyu. [Guidelines for organizing the environment for the elderly]. (1.), kānčhat saphāp don 'om thī mōsom samrap phūsūng'āyu [Arranging a suitable environment for the elderly] (pp.9-21) Bangkok: Printing Office Veterans Welfare Organization
- Bureau of Environment Health. (2018). kānčhat saphāpwætlōm thī mōsom kap phūsūng'āyu [Providing an environment suitable for the elderly]. Bangkok: Bureau of Veterans Affairs Printing Affairs

- Center of Excellence in Universal Design. (2020). chumchon kasān'āyu kām dū læ tō nūang nai prathēt Thai. [continuing care retirement community in Thailand]. (10 January, 2021) Retrieved from <https://www.facebook.com/universaldesigncenter/>
- Chompunuth Tantithaworn. (2008). saphāp kām yū 'āsai khōng phūsūng'āyu nai mūang sukphāp dī: kranī Suksā khōngkām bāng sai hōtpi hao cāngwat phranakhōngsīyutthayā [Living conditions of the elderly in healthy cities: a case study of the Bang Sai Hospital Project, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province]. Chulalongkorn University, Thailand
- Department of Old Person. กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2014). sathānakām phūsūng'āyu Thai pī Phō.Sō. sōngphanhārōihāsipchēt [Situation of the Thai Elderly in 2014]. (12, January, 2021) Retrieved from <https://www.dop.go.th/th/know/2/58>
- Department of Old Person. กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2014). sangkhom phūsūng'āyu nai patchuban læ sētthakit nai prathēt Thai [Current aging society and economy in Thailand]. (21, June, 2022) Retrieved from <https://www.dop.go.th/th/know/15/926>
- Department of Old Person. กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2020). phāp rūam sathānakām phūsūng'āyu [Overview of the situation of the elderly]. (9 November, 2020) Retrieved from https://www.dop.go.th/download/knowledge/th1531117529-123_3.pdf
- Department of Old Person. กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2021). sangkhom phūsūng'āyu nai patchuban læ sētthakit nai prathēt [Thai Current aging society and economy in Thailand]. (8, January, 2021) Retrieved from <https://www.dop.go.th/th/know/15/926>
- Department of Old Person. กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2021). kām dū læ phūsūng'āyu [Elderly care]. (25, March, 2021) Retrieved from <https://www.dop.go.th/th/know/15/741>
- Department of Old Person. กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2022). sathiti phūsūng'āyu Thai pī sōngphanhārōihoksiphā dōi klum nayōbāi læ yutthasāt krom kitčhakām phūsūng'āyu [Statistics of the Thai Elderly for the Year 2022]. (7, June, 2023) Retrieved from <https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/1962>

- Department of Provincial Administration. กรมการปกครอง. (2022). sathit phūsūng'āyu thai pī sōngphanhārōihoksiphā [Statistics of the elderly in Thailand for the year 2022] (10, April, 2023) Retrieved from <https://stat.bora.dopa.go.th/StatMIS/#/ReportStat/3>
- Homhuan Buarabha. (2021). khwāmtōngkān khōng phu sūng'āyu læ khwām phrōm khōng sathāban thī hai bōrikān phūsūng'āyu [The needs of the elderly and the readiness of institutions serving the elderly]. Khon Kaen University, Thailand
- Janyarak Punyim. (2014). khunnaphāp chī wi le khwāmtōngkān khōng phūsūng'āyu nai sathān songkhro khon charā čhangwat Nakhōn Pathom [Quality of life and demand of elderly in nursing home, Nakhom Pathom Province]. Silpakorn University
- National Health Commission Office. สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (n.d.). kām'ōkbæp saphāpwætlōm thī pen mit kap phūsūng'āyu læ thuk khon nai bān [Friendly environmental Designed for the elderly and everyone in the home]. (10, January, 2022) Retrieved from <https://infocenter.nationalhealth.or.th/node/27566>
- Peerapoj Phetmeesri. (2015). khwāmmāi khōng kham wā bān nai bānphak khon charā bā nōbāng khæ kranī Suksā sū phatthanākān čhat sawatdikān sangkhom phū sūng 'ā yubā nōbāng khæ [The Meaning of the Word “Home” in Ban Bang Khae Nursing Home: A Case Study of Ban Bang Khae Social Welfare Development Center for the Elderly]. Ramkhamhaeng University, Thailand
- Prakorn Siriprakob. (2017). kām bōrihān sā thān nawa mai: new public service [new public service] (4.), sām phārā thāng ratthaprasāsanāsāt: næokhit thritsadī læ kāmnam pai patibat čhing [3 Public Administration Paradigm: Concepts, Theories, and Real Practices]. (pp.71) Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Prakorn Siriprakob. (2017). sām thāng ratthaprasāsanāsāt næokhit thritsadī læ kāmnam pai patibat čhing. [3 Public Administration Paradigm Concepts, Theories, and Real Practices]. Bangkok: Chulalongkorn University
- Prakorn Siriprakob. (2021). Validity læ Reliability nai kāmwičhai chōeng khunnaphāp. [Validity and Reliability in Qualitative Research]. Bangkok: Chulalongkorn University

- Sudjit Nimitkul. (2014). khwām samkhan le nawa khit prachā sangkhom kap kānphatthanā chumchon yāng yangyūn [Importance and concept of civil society for sustainable community development]. Damrong Rajanuphab Journal, 56.
- Sujitra Jiravanichkul. (2013). phruttikam læ saphāp kān yū 'āsai khōng phūsūng'āyu nai 'ākhānchut thī 'ōk bæp phūa phūsūng'āyu kranī Suksā sawāng khaniwēt čhangwat samutprākān [Behavior and Living Conditions of the Elderly in a Condominium Designed for the Elderly: A Case Study of Sawangkanivet, Samutprakarn Province]. Chulalongkorn University, Thailand
- Tanapon Panumat. (2019). kānpriāpthiāp kānbōrihān čatkān thīyū'āsai phūsūng'āyu kōranī suksā: khōngkān sawāng khaniwēt saphākāchāt Thai læ sūn phatthanākān čhat sawatdikān sangkhom phū sūng 'ā yubā nōbāng khæ [Comparison of elderly housing management case study: Sawangkanives Project, The Thai Red Cross Society and Ban Bang Khae Social Welfare Development Center for Older Persons]. Chulalongkorn University, Thailand
- Tanapon Panumat. (2021). næokhit kānčatkān rūpbæp sitthi kān phak 'āsai nai khōngkān thī phak 'āsai phūsūng'āyu nai prathēt Thai (kōranī suksā klum yang hæ pō pī) [The concept of residential rights management model in the elderly housing project in Thailand. (case study of the Younghappy group)]. Chulalongkorn University, Thailand
- Tanaporn Tongkaow. (2019) kānpriāpthiāp kānbōrihān čatkān thīyū'āsai phūsūng'āyu kōranī suksā: khōngkān sawāng khaniwēt saphākāchāt Thai læ sūn phatthanākān čhat sawatdikān sangkhom phū sūng 'ā yubā nōbāng khæ [Comparison of elderly housing management case study: Sawangkanives Project, The Thai Red Cross Society and Ban Bang Khae Social Welfare Development Center for Older Persons]. Chulalongkorn University, Thailand
- Thai Red Cross Society. สภากาชาดไทย. čhāk saphā 'unālōm dæng thung saphākāchāt thai [From the Red Council to the Thai Red Cross Society]. (11, April, 2023) Retrieved from <https://redcross.or.th/aboutus/history/>
- The Secretariat of The House of Representatives. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2018). sangkhom phūsūng'āyu kap kān khapkhūan sētthakit Thai [Aging Society with Driving the Thai Economy]. (16, January, 2020) Retrieved from <https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/529961>

Trirat Jarutach. (2005). kānsuksā māttrathān khantam samrap thī phak 'āsai læ saphāpwætłōm khōng phūsūng'āyu.[The Study the minimum standards for housing and the environment of the elderly]. Bangkok: Chulalongkorn University